

Aulikki Ahlgren-Rimpiläinen
Eeva Nykänen

Asia: VN/28097/2023

THL:n asiantuntijoiden huomioita luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi mielenterveyslain mukaista tahdosta riippumatonta hoitoa koskevien lomakkeiden kaavoista ja potilaan itsemääräämisoikeuden rajoittamisen valvonnasta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta (ns. IMO 1, HE 14/2023 vp)

- Lomakkeen ehdotettu otsikko on 'päätös psyykkisen sairauden lääkehoidosta'. Psyykkisen sairauden käsite on kuitenkin epäselvä. Tämä pitää joko määritellä tai sitten pitäytyä mielisairaus-termissä ja sen hallituksen esityksen mukaisessa määrittelyssä. Jos lomake koskee myös alaikäisiä, tulisi otsikossa olla myös maininta vakavasta mielenterveyshäiriöstä. Tämä termi voisi olla otsikkoon parhaiten sopiva ja oikein määriteltynä kattaa myös täysi-ikäiset.
- lomakkeen kohta 2;
 - o riittääkö yksi syy? Jos riittää, niin pitäisikö olla tai/ja laatikoiden välissä selventämässä tätä.
 - o Mitä merkitystä on kohtien 'terveys' tai 'turvallisuus' valitsemisella?
 - o Lääkityksen suorittaminen'; vrs. antaminen tai toteuttaminen.
 - o Syykohta 2 'muiden terveyden tai turvallisuuden vaarantuminen', (ks. myös listan 1.kohta): tarkoittaako tämä, että mielentilatutkimuksessa uhkaavasti tai väkivaltaisesti käyttäytyvää henkilöä ilman psyykkistä sairautta ei voida tahdosta riippumatta lääkittää, eli jos on päihdehäiriöstä, elimellisestä tai muusta kuin varsinaisesta sairaudesta johtuvaa lääkityksen tarvetta, lääkitystä ei voida antaa?
 - o Minkälaisia perusteluja edellytetään kohtaan 'tarkemmat perustelut', vai voiko kohdan jättää tyhjäksi? Lääkkeen yleisnimi, käyttötarkoitus ja annostelutapa pitäisi kirjata.
- Mikäli ei vielä tiedetä, sairastaako tutkimukseen määrätty tai tarkkailussa oleva henkilö psyykkistä sairautta, eli sairautta ei ole diagnosoitu, voidaanko hänelle antaa hänen tahdostaan riippumatta esimerkiksi psykoosinvastaista lääkehoitoa? Tämän lomakkeen reunaehtoien mukaan ei voida.
- Erityisesti MTL 17 §:n mukaisen sairaalaosastohoidon jatkona on tavallisesti avohoitoa muistuttava MTL 18 a §:n mukainen valvonta-aikajakso. Arvioon potilaan mahdollisuuksista menestyä valvonta-ajan jälkeisenä aikana ja siten päätökseen potilaan lopulliseksi poistamiseksi sairaalahoidosta saattaa vaikuttaa oleellisesti psykoosinvastaisen lääkehoidon annostelutapa, mistä on myös tutkimusnäyttöä: pitkävaikutteinen psykoosinvastainen injektio lääke näyttää ennustavan parempaa pitkän aikavälin hoitotulosta kuin jos sama lääkevalmiste annetaan tabletteina. Toisaalta kliinisen kokemuksen perusteella

Aulikki Ahlgren-Rimpiläinen
Eeva Nykänen

voi todeta, että potilas saattaa nimenomaan vaatia tablettimuotoista lääkehoitoa. Tahdosta riippumaton lääkehoito tulee tällöin punnittavaksi myös annostelutavan eikä vain lääkeaineen suhteen.

- Jos lääkeannosta lisätään tai vähennetään, vaikka lyhyellä aikavälillä, (vuorokausittain, viikoittain tai etukäteen tiedossa olevan ohjelman mukaan), eikä potilas tähän suostu, pitääkö jokaisesta samaa lääkettä koskevasta muutoksesta tehdä uusi päätös?
- Päätös täytyy voida kumota ennen sen määräajan umpeutumista, jos tämä on tarpeen, mutta miten se tapahtuu?
- Luetaanko tähän kuuluviksi myös ECT tai muu aivojen sähköiseen stimulaatioon perustuva hoito?